

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2022-2023

18 JANUARI 2023

VRAGEN OM UITLEG

**Commissie voor Onderwijs en Scholenbouw
van woensdag 18 januari 2023**

INTEGRAAL VERSLAG

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:

Vaste leden: de heer Gilles Verstraeten, voorzitter, mevrouw Khadija Zamouri

Toegevoegd lid: de heer Dominiek Lootens-Stael

Verontschuldigd: mevrouw Bianca Debaets

INHOUD

1. Vragen om uitleg (R.v.O., art. 59)

- Vraag om uitleg van de heer Dominiek Lootens-Stael aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, over de federale plannen voor een nieuwe aanpak in verband met internationale scholen
- Vraag om uitleg van mevrouw Khadija Zamouri aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs in België

2. Regeling van de werkzaamheden

1. Vragen om uitleg (R.v.O., art. 59)

Vraag om uitleg van de heer Dominiek Lootens-Stael aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, over de federale plannen voor een nieuwe aanpak in verband met internationale scholen

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): In zijn beleidsnota van 28 oktober 2023 stelt de federale eerste minister onder meer zijn plannen voor in verband met de internationale scholen voor de gemeenschap van ambtenaren van de internationale instellingen die in de hoofdstad zijn gevestigd.

Hij heeft het onder meer over een vijfde internationale school in Neder-over-Heembeek die tegen 2028 operationeel moet zijn.

Opvallend genoeg heeft hij het ook over voorbereidingen om binnen de Europese wijk, tussen het Schuman- en het Luxemburgplein, een hybride school op te richten waar Belgische kinderen en kinderen van Europese ambtenaren samen les zouden kunnen volgen.

Volgens de eerste minister is dit het model van de toekomst. Hij stelt dan ook dat de geplande vijfde Europese school, de laatste wordt volgens dit model. Of dit een model is waar de Europese ambtenarengemeenschap echt gelukkig van wordt, is maar de vraag, maar dat moet elders besproken worden. En ook de terechte vraag of de federale Regering, gezien de rampzalige financiële toestand en de grondwettelijke bevoegdheidsverdeling in dit land, zich wel in te laten heeft met onderwijsinfrastructuur moet misschien ook elders aan bod komen.

De vraag die in deze Raad wel kan gesteld worden, is wat de houding van de VGC kan zijn indien gevraagd zal worden hierin een rol te spelen. Ook de vraag of de piste van de eerste minister *überhaupt* een goed idee is, gezien de grote uitdagingen die zich reeds stellen om ons eigen doelpubliek van de broodnodige infrastructuur te voorzien.

Is het collegelid reeds gecontacteerd geweest rond deze werkpiste van de eerste minister of is het collegelid op een andere manier op de hoogte van dit federaal voornemen?

Er zijn volgens mij twee opties. Ofwel zal het federale niveau op het werk- en bevoegdheidsdomein van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie komen, ofwel zal de federale overheid onder een of andere vorm haar internationale verantwoordelijkheden in de schoenen van de Gemeenschappen en Gemeenschapscommissies proberen te schuiven. In beide gevallen lijkt mij dat een vreemde vorm van werken die niet past binnen de huidige bevoegdheidsafspraken. Wat is de reactie van het collegelid hierop? Op welke manier wenst het College hierop in te spelen?

Collegelid Sven Gatz: De algemene beleidsnota van de eerste minister '2022-2023' bevat volgende passage binnen het hoofdstuk 'zetelbeleid': *“De Belgische Regering zal binnen deze context bijzondere aandacht verlenen aan de problematiek van de Europese scholen, met de bouw van een vijfde Europese school in Neder-over-Heembeek tegen 2028. Parallel daarmee wordt bekeken hoe binnen de Europese wijk tussen het Schuman- en het Luxemburgplein een hybride school kan worden opgericht waar Belgische kinderen en kinderen van Europese ambtenaren samen les kunnen volgen. Dit is het model van de toekomst; veeleer dan scholen die exclusief gericht zijn op de gezinnen van deze ambtenaren. De vijfde Europese school, in Neder-Over-Heembeek, wordt dan ook meteen de laatste volgens dit model.”*

De federale beleidsnota spreekt over “*Europese scholen*”. De term “*internationale scholen*”, is eigenlijk een ander gegeven. Internationale scholen (zoals de Britse School, de Duitse school...), zijn private scholen, zelffinancierend en/of gesubsidieerd vanuit het thuisland. Er zijn vele internationale scholen in België – veelal in of rond Brussel.

Europese Scholen hebben een volledig ander kader: “*Schola Europaea*” zijn de Europese Scholen (ES). Deze worden beheerd door een intergouvernementele organisatie die werd opgericht door de regeringen van de Lidstaten van de EU in 1957 (toen nog de Europese Gemeenschappen). De bijdrage uit de Lidstaten bestaat, enerzijds, uit het bekostigen van personeel (hoofdzakelijk leerkrachten en directie), en anderzijds, uit het ter beschikking stellen van gebouwen die geschikt zijn voor het basis- en secundair onderwijs. Het Directoraat-Generaal Human Resources van de EU betaalt de operationele kosten.

In de Belgische context betekent dit dat de federale Regering instaat voor de gebouwencomplexen (vier in Brussel en een in Mol) en dat de Gemeenschappen het personeel detacheren naar de scholen in verschillende EU-landen.

Het oprichten van nieuwe scholen gebeurt door een unanieme beslissing van de Raad van Beheer van de ES, binnen dit intergouvernementeel kader. In dit orgaan zijn alle Lidstaten vertegenwoordigd, samen met het Directoraat-Generaal Human Resources van de EU.

De internationale of Europese Scholen beantwoorden niet aan de regelgeving van de Vlaamse Gemeenschap (of de Franse of Duitstalige Gemeenschap). Ze hanteren andere eindtermen/leerplannen/doelstellingen dan het Vlaamse, Franstalige of Duitstalige onderwijssysteem.

Kortom: enkel als deze nieuwe school zich inpast in de Vlaamse regelgeving, is een link denkbaar met de Vlaamse Gemeenschap en de VGC.

Tot slot, kan ik u tevens meedelen dat hierover geen contact is geweest tussen de federale overheid en de VGC, noch met een lid van de federale Regering en mezelf. Met het voorliggende schoolsysteem is het weinig doelmatig om er op dit moment contact over te hebben. Als er sprake is van hybride scholen, is het een andere zaak.

De heer Dominiek Lootens-Stael (Vlaams Belang): Ik dank het collegelid voor zijn antwoord, maar het is eigenlijk maar een half antwoord. Mijn vraag betreft immers ook het hybride systeem waarvan sprake is. Daar lijkt het me wel evident dat er hierover contacten zijn met de Vlaamse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschapscommissie, Franse Gemeenschap, Franse Gemeenschapscommissie, al naargelang de kinderen die men wil aanspreken.

Als er wordt gesproken over hybride scholen, zit men op het terrein van de Gemeenschappen en Gemeenschapscommissies. Het lijkt me dan evident dat er overleg is en dat dat niet zomaar in een beleidsverklaring naar voren wordt gebracht zonder in overleg te treden met de bevoegde overheidsinstanties.

Hoe ziet u dit als collegelid? Is er hierover contact geweest? Of zijn het losse woorden in de wind? Wat moeten we er ons concreet bij voorstellen?

Collegelid Sven Gatz: Gelet op de timing van de bijkomende Europese school in Neder-over-Heembeek in 2028, is het weinig waarschijnlijk dat er voor 2030 sprake is van een hybride school.

Ofwel is zo een hybride school voornamelijk gericht op het systeem van het intergouvernementele kader van de Europese scholen en zal het meer toegankelijker zijn voor de Brusselse, Belgische kinderen. Ook dan blijft het nog een apart juridisch kader met aparte verplichtingen.

Het zou natuurlijk kunnen dat in het kader van een hybride school er gekozen zal worden voor het onderwijs van de Vlaamse of Franse Gemeenschap. Ze zullen moeten kiezen. Op dat moment kan de VGC wel in beeld komen, maar laten we afspreken dat wanneer de piste van een hybride school concreter wordt, de VGC zeker contact zal opnemen met de federale overheid om te kijken welke rol de VGC er kan in spelen en of we er een rol in kunnen spelen.

Voorlopig lijkt alles, gegeven de timing en het kader dat gegeven werd, ietwat voorbarig.

Vraag om uitleg van mevrouw Khadija Zamouri aan de heer Sven Gatz, collegelid bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw, betreffende het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs in België

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): In Pano konden we onlangs zien hoe België een weinig bewonderenswaardige koppositie inneemt op het vlak van leerlingen in het buitengewoon onderwijs; 6 % van onze leerlingen wordt ondergebracht in het buitengewoon onderwijs, meer dan vier keer zo veel als het EU-gemiddelde.

Je kan natuurlijk argumenteren: dat is goed, we geven die leerlingen de hulp die ze nodig hebben in een aangepaste omgeving. In de realiteit kunnen een groot deel van die leerlingen echter wel mee in het “gewoon” onderwijs. Kunnen we met de huidige manier van werken in België nog spreken van inclusief onderwijs, wanneer we leerlingen snel “verbannen” uit het gewoon onderwijs?

De cijfers zijn hoog en blijkbaar al enige tijd stijgende, zelfs na de invoering van het M-decreet, dat ondertussen ook al zwaar bediscussieerd en bekritiseerd is. Dat decreet had nochtans als doelstelling om meer leerlingen naar het gewoon onderwijs te loodsen, om eigenlijk het omgekeerde te doen. Ook omwille van de zorg dat er te veel leerlingen in het buitengewoon onderwijs zaten die daar niet thuishoorden.

Ook voor kleuters zien we dat er meer en meer wordt doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Daarom had ik ook graag de input van collegevoorzitter Elke Vanden Brandt hierover gehad.

We zijn zeker geen voorstander van kinderen niet de hulp te bieden die ze nodig hebben. Tegelijkertijd lijkt het alsof we deze leerlingen te paternalistisch en vanuit een slachtofferrol benaderen. Mensen met een beperking kunnen vaak veel. Het hangt van de beperking af. Ze kunnen vaak goed functioneren in de maatschappij, ook in ons onderwijs. We moeten oppassen dat we ze niet meteen wegplaatsen, we moeten hen meenemen en ook het gedacht geven: “Ik

kan dit". Er moet dus maximaal inclusief gewerkt worden in de scholen, maar deze mentaliteit lijkt te ontbreken als we onszelf vergelijken met andere landen.

Bovendien heeft deze aanpak ook gevolgen voor onze verdere samenleving. Zoals u bij de bespreking van het inschrijvingsdecreet aangaf: de school is het moment waar je in aanraking komt met mensen van alle gelaagdheden. Dat waren de woorden van het aanwezige collegelid, waarvoor mijn dank.

Maar dus minder en minder met mensen met een (lichte) beperking zien in onze scholen brengt het risico mee dat we als maatschappij, ook naar de toekomst toe, niet goed zullen functioneren waardoor leerlingen niet opgroeien met allerlei diverse groepen die er zijn in de maatschappij waarin we leven.

Het bestendigt die positie, het leert onze eigen kinderen niet hoe met elkaar om te gaan, ze kunnen niet leren van elkaar.

Waarom ligt ons cijfer van leerlingen in het buitengewoon onderwijs zoveel hoger dan in de hele EU, zelfs hoger dan in onze buurlanden?

Waarom zien we eenzelfde trend in het kleuteronderwijs?

Hoe is de evolutie in onze scholen sinds het opschorten van het M-decreet?

Wanneer in het schooljaar worden de meeste leerlingen doorgestuurd naar het buitengewoon onderwijs?

Wanneer gebeuren de tellingen in de scholen?

Welke acties bestaan er om mensen met een beperking maximaal te betrekken en te behouden in het "*regulier*" onderwijs?

Collegelid Sven Gatz: Vooraleer ik dieper inga op de vragen, is een bredere verklaring nodig.

Het buitengewoon onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap kan niet zomaar vergeleken worden met dat van onze buurlanden. In Vlaanderen wordt, meer dan in andere regio's en landen, vooral ingezet op "*aparte*" scholen voor kinderen met al dan niet zware zorgnoden. Al in 1953 werd een wet ingevoerd waardoor er speciale scholen en leergangen kwamen voor wat toen nog "*lichamelijk en geestelijk geremden*" werd genoemd. De echte verankering van aparte scholen voor buitengewoon onderwijs kwam er via de intussen opgeheven Wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon en geïntegreerd onderwijs. Landen als Portugal en Noorwegen werken veel minder met aparte scholen voor kinderen met zorgnoden. Zij worden meer betrokken bij het "*gewoon*" onderwijs, en daar is dus meer sprake van zogenoemd "*inclusief onderwijs*".

Aangezien leerlingen met specifieke zorgnoden eerder in 'aparte' buitengewone scholen zitten, kunnen we geen een-op-eenvergelijking maken met onze buurlanden.

Het M-decreet uit 2014 wordt binnenkort vervangen door het decreet Leersteun, dat gefaseerd ingaat vanaf 1 september 2023. Het M-decreet is dus nog niet opgeschort. Het huidige ondersteuningsmodel zoals voorzien in het M-decreet blijft tot en met het huidige schooljaar van kracht.

De invoering van het M-decreet had een inkrimping van het buitengewoon onderwijs teweeg moeten brengen. We zien echter geen weerslag ervan op de leerlingenaantallen in het buitengewoon onderwijs in Vlaanderen. De cijfers in het BuKO en BuSO blijven stabiel of stijgen zelfs. Die stijging zien we in de laatste vijf jaar.

In het BuLO zien we een daling tot 2017-2018, die weliswaar al ingezet is voor de invoering van het M-decreet. Ook daar zien we de laatste vijf jaar weer een stijging. Dit is opmerkelijk gezien het aantal leerlingen in het gewoon basisonderwijs in Vlaanderen de laatste jaren daalt.

In het Nederlandstalig onderwijs in Brussel zijn de leerlingenaantallen min of meer constant gebleven de afgelopen tien jaar. Ik voeg er wel aan toe dat de capaciteit in het Nederlandstalig buitengewoon onderwijs ook beperkt is, wat ook een impact heeft op de cijfers voor Brussel.

Daar waar er vrije plaatsen zijn, stappen nieuwe leerlingen doorgaans in het buitengewoon onderwijs na een vakantieperiode. Waar er geen plaats is, of voor leerlingen waar de doorverwijzing laat op het schooljaar gebeurt, volgt men de reguliere aanmeldings- en inschrijvingsprocedure. Net zoals in het gewoon onderwijs werken de meeste scholen van het buitengewoon onderwijs met een aanmeldingssysteem omwille van de beperkte capaciteit. Dit betekent dat er vaste inschrijvingsmomenten zijn, een keer per schooljaar.

Het M-decreet stelt dat de school een zorgcontinuüm moet uitbouwen voor iedere leerling als dat nodig is. Het continuüm telt vier zorgniveaus. De intensiteit van de zorg stijgt naarmate het niveau stijgt. Zelfs op het hoogste niveau van zorg ‘niveau 3: onderwijs op maat’ waar het CLB een verslag opstelt voor toegang tot het buitengewoon onderwijs of voor een individueel aangepast curriculum, kan een leerling nog ingeschreven worden in het gewoon onderwijs. Het CLB, de ouders, de leerling en de school onderzoeken de mogelijkheden.

De insteek van het M-decreet was duidelijk om te komen tot meer inclusief onderwijs. In de praktijk werd dit onvoldoende gerealiseerd, ondanks de inspanningen van bv. de ondersteuningsnetwerken.

In het op til zijnde decreet Leersteun worden dezelfde principes behouden. Het motto van dit decreet is: “*Gewoon onderwijs als het kan, buitengewoon onderwijs als het moet*”. De opdracht blijft het realiseren van inclusief onderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en ondersteuning bieden aan hun leerkrachten. De toegang tot deze ondersteuning blijft een opdracht van het CLB.

Vanuit de VGC, als inrichtende macht van het buitengewoon onderwijs, werd de voorbije twee decennia fors geïnvesteerd in capaciteitsbehoud en -uitbreiding op de site Kasterlinden en Zaveldal. In functie van het wegwerken van een aantal wachtlijsten, wordt op dit ogenblik een dossier voorbereid, voor de uitbreiding van de capaciteit voor type 3.

We nemen aldus onze verantwoordelijkheid om voor de meest kwetsbare leerlingen kwaliteitsvol onderwijs te bieden in kwaliteitsvolle infrastructuur.

Samen met de parlementsleden kijk ik uit naar de veranderingen die het nieuwe decreet kan verwezenlijken.

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld): Dank u voor uw antwoord en voor het geven van de geschiedenis.

In de Pano-reportage waren er twee scholen van het Gemeenschapsonderwijs die vlak naast mekaar lagen. De ene school was een school voor buitengewoon onderwijs en de andere was een reguliere school. Deze beide scholen werken nauw samen omdat kinderen ook in contact moeten komen met kinderen met een handicap.

Deze reportage heeft me ertoe aangezet deze vraag te stellen. Het was interessant om beide schooldirecteurs te horen praten over de maatschappelijke visie die ze aan de leerlingen van hun school willen meegeven.

De geboorte van het M-decreet heb ik meegemaakt toen ik in het Vlaams Parlement zetelde. Ik heb toen een vraag aan de toenmalige minister bevoegd voor Onderwijs gesteld in verband met de tellingen in de scholen. Deze gebeuren in januari of februari. Het bleek dat pas na de tellingen leerlingen werden doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Op deze manier ontvangen de scholen nog de nodige subsidies voor hun leerlingen. Het was toen een grote zorg dat scholen leerlingen bij zich hielden tot de telling had plaatsgevonden. Ik hoop dat scholen bewust kinderen naar het buitengewoon onderwijs doorverwijzen en dat er niet wordt gewacht tot na de telling.

Ik ben blij vandaag te vernemen dat er een leersteunproject komt vanaf september.

Het collegelid gaf aan dat er de laatste vijf jaar terug een stijging is en dit is wel zorgwekkend.

Ten slotte, verwijs ik naar type 8 dat kan gevolgd worden in Zaveldal. Leerlingen kunnen hierbij na een tijdje terug naar het regulier onderwijs. In hoeverre slaagt dit concept?

2. Regeling van de werkzaamheden

Tijdens de regeling van de werkzaamheden wordt het studiebezoek naar Luxemburg nader toegelicht en worden praktische mededelingen met betrekking tot het studiebezoek naar Londen gegeven.

Naar aanleiding van de ingediende vraag om uitleg over de Pano-reportage wordt voorgesteld een studiebezoek aan De eekhoorn in Wemmel te brengen. Deze school kwam ter sprake in de reportage.

Verder is het interessant om ook een studiebezoek te brengen aan de twee eigen VGC-instellingen die buitengewoon onderwijs aanbieden, namelijk Kasterlinden en Zaveldal.

De Diensten doen het nodige om deze studiebezoeken te organiseren.
